Feministická identita ako protektívny faktor pre budúci vzťah?

Ivana Václaviková

Václaviková, I.: Feministická identita ako protektívny faktor pre budúci vzťah? In: *Ostium*, roč. 7, 2011, č. 2.

Backus, F. R., Mahalik, J. R.: The Masculinity of Mr. Right: Feminist Identity and Heterosexual Women's Ideal Romantic Partners. In: Psychology of Women Quarterly. [online]. 10 March 2011, s. 1 – 9.

Hoci pojem „feministka" môže v našej spoločnosti nadobúdať skôr negatívnu konotáciu a mnohé ženy takéto označenie odmietajú, implicitne sú feministické presvedčenia a hodnoty čoraz rozšírenejšie. Vo všeobecnosti možno feminizmus charakterizovať ako myšlienkový prúd zdôrazňujúci hodnotu ženy a požadujúci smerovanie k rovnosti príležitostí pre mužov i ženy.[1]

Podľa viacerých výskumných zistení sa na základe prenikania feministických presvedčení a hodnôt do rodinnej i pracovnej sféry každodenné skúsenosti žien zlepšujú – ženy, ktoré sa vo vyššej miere identifikujú s myšlienkami feminizmu, majú tendenciu uvádzať i vyššiu mieru subjektívnej pohody.[2]

Faedra R. Backus a James R. Mahalik z Boston College sa vo svojom článku *The Masculinity of Mr. Right: Feminist Identity and Heterosexual Women's Ideal Romantic Partners* zameriavajú na skúmanie vzťahu medzi feministickou identitou mladých žien a preferovanou mierou konformity s tradičnými maskulínnymi normami u ideálneho partnera, pričom diskutujú o možnosti protektívneho vplyvu feministickej identity na spokojnosť ženy vo vzťahu. Ak berieme do úvahy dôraz feministickej koncepcie na ocenenie žien, záujem o ženskú sexualitu a emocionálnu pohodu, je možné predpokladať, že feministická identita je pre ženu významným faktorom ovplyvňujúcim vzťahy k mužom aj preferencie pri výbere partnera.

Pri popisovaní vývinu feministickej identity autori vychádzajú z modelu, ktorý vytvorili Downing a Roush (1985). Skladá sa z piatich krokov:

1. Pasívna akceptácia je charakterizovaná ako neuvedomenie, prípadne popieranie individuálneho, inštitucionálneho a spoločenského dopadu tradične vymedzených genderových rolí na životy žien.
2. Odhalenie je vymedzené ako počiatočné štádium rozvoja feministickej identity, keď žena začína kriticky hodnotiť tradičné vymedzenie genderových rolí v spoločnosti.
3. Integrácia/Emanácia: tento stupeň je charakteristický snahou o nadviazanie vzťahov s podobne zmýšľajúcimi ženami a odstupom od mužov i od kultúry, kde „dominujú muži". Neskôr si ženy zvyčajne uvedomujú možné riziko takéhoto odstupu a nasleduje opätovné angažovanie.
4. Syntéza: tento stupeň reflektuje narastajúcu mieru vyzdvihovania pozitívnych aspektov ženského bytia, ktoré sú postupne integrované do pozitívneho sebakonceptu.
5. Aktívny záväzok je posledné štádium, v ktorom žena prevezme osobnú zodpovednosť za spoluvytváranie budúcnosti, v ktorej budú prejavy diskriminácie eliminované.

Keďže koncept feminizmu vyjadruje výzvu spoločnosti smerom k rovnosti mužov a žien, otázka preferovanej miery konformity s tradičným vymedzením maskulinity u partnera je zároveň otázkou miery rozvinutia feministickej identity u ženy. Konformita s tradičnou maskulínnou rolou a jej normami sa vzťahuje k tomu, do akej miery sa muž stotožňuje so sociálne stanovenými schémami, ktoré sa považujú za typicky mužské. Autori na základe minulých výskumov identifikujú tradičné maskulínne normy, ktoré preferuje dominantná kultúra v americkej spoločnosti, ako je napríklad túžba po víťazstve, emocionálna kontrola, riskovanie, násilné správanie, dominancia, nezávislosť, preferencia kariéry, moc nad ženami, pohŕdanie homosexuálmi a dôraz na spoločenský status.[3]

Skúmanie faktorov predikujúcich preferencie žien v otázke miery konformity svojho partnera s tradičnými maskulínnymi charakteristikami je podľa autorov dôležité najmä v súvislosti s faktom, že tradičná maskulinita je spojená s vyššou mierou psychologického distresu, hostility a užívaním návykových látok. Z toho vyplýva, že ženy preferujúce tradične maskulínne charakteristiky sa môžu ocitnúť v partnerstve s mužmi, ktorí majú vo všeobecnosti vyššiu tendenciu k násilnému správaniu a k ovládaniu partnerky vo vzťahu. Ženy vo vzťahu s tradične maskulínnym mužom uvádzajú vyššiu mieru vzťahových problémov, nižšiu úroveň spokojnosti a sebahodnoty,[4] je u nich zistená aj vyššia miera depresívnych a úzkostných prejavov.[5] Zároveň je u týchto mužov pomerne nepravdepodobné, že sa budú angažovať v starostlivosti o deti a domácnosť.

Pochopenie faktorov predikujúcich preferencie žien pri výbere partnera má veľký význam pre ich budúcu spokojnosť nielen vo vzťahu. Autori sa preto rozhodli skúmať súvis feministickej identity so subjektívne vnímaným ideálom partnera. Predpokladali, že ženy, ktoré sa vo vyššej miere stotožňujú s feministickými hodnotami, budú u ideálneho partnera preferovať nižšiu mieru konformity s tradičnými normami maskulinity.

Výskum bol realizovaný na vzorke 183 žien priemerného veku 18,87 rokov, ktoré boli prevažne slobodné (n = 179). Do výskumného súboru boli zahrnuté len ženy, ktoré uviedli heterosexuálnu orientáciu.

Zistené výsledky podľa očakávania podporujú platnosť výskumnej hypotézy. Medzi feministickou identitou žien a očakávanou konformitou s tradične maskulínnymi normami u ideálneho partnera je vzťah negatívnej korelácie. Detailnejšia analýza vzťahu medzi stupňom zvnútornenia feministickej identity a konkrétnymi maskulínnymi normami okrem iného indikuje potenciálne protektívne faktory pre ženy so zvnútornenou feministickou identitou. Na rozdiel od žien zastávajúcich tradične vymedzené genderové roly ženy s feministickými postojmi považovali emocionálnu kontrolu, moc nad ženami, dominanciu a nezávislosť za kvality nežiadúce pre ideálneho partnera.

Vzhľadom na uvedené potenciálne negatívne psychologické a interpersonálne dôsledky tradičnej maskulinity je možné predpokladať, že feministická identita môže ženám do istej miery slúžiť ako faktor, ktorý chráni pred angažovaním sa v neuspokojivom alebo dokonca násilnom vzťahu. Ženy s tradične maskulínnymi partnermi uvádzajú nižšiu mieru spokojnosti so vzťahom ako ženy, ktorých partneri vykazujú uvedené maskulínne prejavy v menšej intenzite, a zároveň ženy na vysokom stupni rozvoja feministickej identity si pravdepodobne nevyberú tradične maskulínneho partnera. Je teda možné sa domnievať, že feministické ženy budú vo vzťahu spokojnejšie ako nefeministické ženy.

Samozrejme, ako podotýkajú i samotní autori, feministická identita nie je jediným a najdôležitejším faktorom ovplyvňujúcim výber partnera. Spokojnosť vo vzťahu je podmienená mnohými ďalšími faktormi. Otázkou zostáva, či výskumné zistenia možno zovšeobecniť aj na ženy vyššieho veku, iných kultúr, farby pleti alebo spoločenskej vrstvy – výskum bol realizovaný na bielych amerických ženách navštevujúcich vysokú školu. Zároveň je nevyhnutné brať do úvahy rozdiel medzi predstavou ideálneho partnera a kvalitami reálneho partnera konkrétnej ženy. Práve zisťovanie rozdielov medzi charakteristikami ideálneho a reálneho partnera by mohlo byť zaujímavé pre budúci výskum.

Zdroje

BACKUS, F. R., MAHALIK, J. R.: The Masculinity of Mr. Right: Feminist Identity and Heterosexual Women's Ideal Romantic Partners. In: *Psychology of Women Quarterly.* [online]. 10 March 2011, s. 1 – 9. URL: [cit. 2011-03-25].

BURN, S. M., WARD, A. Z.: Men`s conformity to traditional masculinity and relationship satisfaction. In: *Psychology of Men & Masculinity,* roč. 6, 2005, č. 4, s. 254 – 263. [online]. URL: [cit. 2011-05-03].

HASLANGER et al.: Topics in Feminism. In: The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2011 Edition), Edward N. Zalta (ed.). [online]. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/feminism-topics/#FemBelFemMov> [cit. 2011-05-03].

ROCHLEN, A. B., MAHALIK, J. R.: Women's Perceptions of Male Partners' Gender Role Conflict as Predictors of Psychological Well-Being and Relationship Satisfaction. In: *Psychology of Men & Masculinity*. roč. 5, 2004, č. 2, s. 147 – 157. [online].URL: <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=buy.optionToBuy&id=2004-15683-007> [cit. 2011-05-03].

Poznámky

[1] HASLANGER et al.: Topics in Feminism. In: The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2011 Edition), Edward N. Zalta (ed.). [online]. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/feminism-topics/#FemBelFemMov> [cit. 2011-05-03].

[2] Rosen, 2000. In: BACKUS, F. R., MAHALIK, J. R.: The Masculinity of Mr. Right: Feminist Identity and Heterosexual Women's Ideal Romantic Partners. In: *Psychology of Women Quarterly.* [online]. 10 March 2011, s. 1 – 9. URL: [cit. 2011-03-25].

[3] Mahalik et al., 2003. In: BACKUS, F. R., MAHALIK, J. R.: The Masculinity of Mr. Right: Feminist Identity and Heterosexual Women's Ideal Romantic Partners. In: *Psychology of Women Quarterly.* [online]. 10 March 2011, s. 1 – 9. URL: [cit. 2011-03-25].

[4] BURN, S. M., WARD, A. Z.: Men`s conformity to traditional masculinity and relationship satisfaction. In: *Psychology of Men* & Masculinity, roč. 6, 2005, č. 4, s. 254 – 263. [online]. URL: [cit. 2011-05-03].

[5] ROCHLEN, A. B., MAHALIK, J. R.: Women's Perceptions of Male Partners' Gender Role Conflict as Predictors of Psychological Well-Being and Relationship Satisfaction. In: *Psychology of Men & Masculinity*. roč. 5, 2004, č. 2, s. 147 – 157. [online]. URL: <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=buy.optionToBuy&id=2004-15683-007> [cit. 2011-05-03].

Spracovala Ivana Václaviková